

Бібліографічний список

1. Мовчан Я.І. Стратегія збереження біорізноманіття в Україні: обґрунтування структури та алгоритму впровадження / Я.І. Мовчан // Наукові записки НаУКМА. – Т. 22, ч. II. – 2003. – С. 395–399.
2. Екологія біорізноманіття : підручник / А.В. Яцик, Ю.М. Грищенко, А.Ю. Якимчук, І.А. Пашенюк; за ред. А.В. Яцика. – К. : Генеза, 2013. – 408 с.
3. Про Концепцію збереження біологічного різноманіття України : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.1997 р. № 439.

Орлик Дмитро Володимирович
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Вольвач Оксана Василівна
канд. геогр. наук, доцент
Одеський державний екологічний університет
м. Одеса

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ УМОВ НА ФОРМУВАННЯ БІОМАСИ ПОСІВУ ОЗИМОГО ЖИТА В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

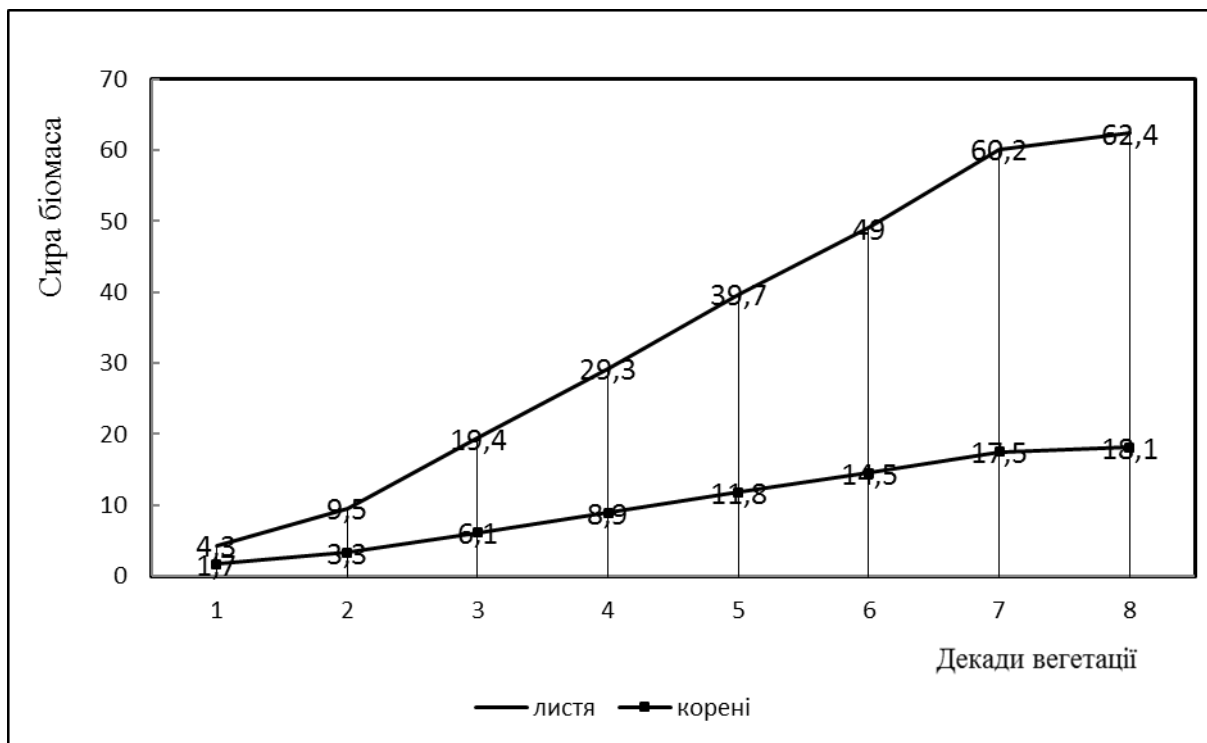
Жито посівне – однорічна трав'яниста рослина. Як кормове вирощують також культурне багаторічне жито, одержане при схрещуванні дикого багаторічного жита з однорічним культурним посівним житом.

До умов вирощування жито менш вимогливе, ніж пшениця, особливо до ґрунтів. Посівне жито відзначається добре розвиненою кореневою системою, яка проникає у ґрунт на глибину до 1,5–2 м і завдяки високій фізіологічній активності легко засвоює з ґрунту поживні речовини з важкорозчинних сполук.

Озиме жито менш вимогливе до тепла, ніж озима пшениця. Проростає воно при 1–2 °С, оптимальна температура для росту і розвитку – 8–12 °С. Однак більш дружні сходи з'являються при 10–15 °С через 5–7 днів. Через 13–15 днів після сходів (через 2–3 дня після появи третього листка), озиме жито починає кушіння. У цей період найбільш сприятлива температура повітря 10–11°С. На відміну від озимої пшениці, вузол кушіння у жита утворюється біля

поверхні ґрунту (на глибині 1,7–2 см) незалежно від глибини загортання насіння [1].

Для вивчення впливу агрометеорологічних умов на продуктивність озимого жита на дослідній ділянці навчальної метеорологічної лабораторії ОДЕКУ на станції Чорноморка Овідіопольського району Одеської області, починаючи з осені 2017 р., був проведений комплексний біолого – агрометеорологічний експеримент. Програмою експерименту передбачалося виконання ряду метеорологічних, фенологічних, біометричних, агрометеорологічних спостережень, необхідних для розрахунків параметрів впливу навколишнього середовища на ріст, розвиток і формування продуктивності жита.

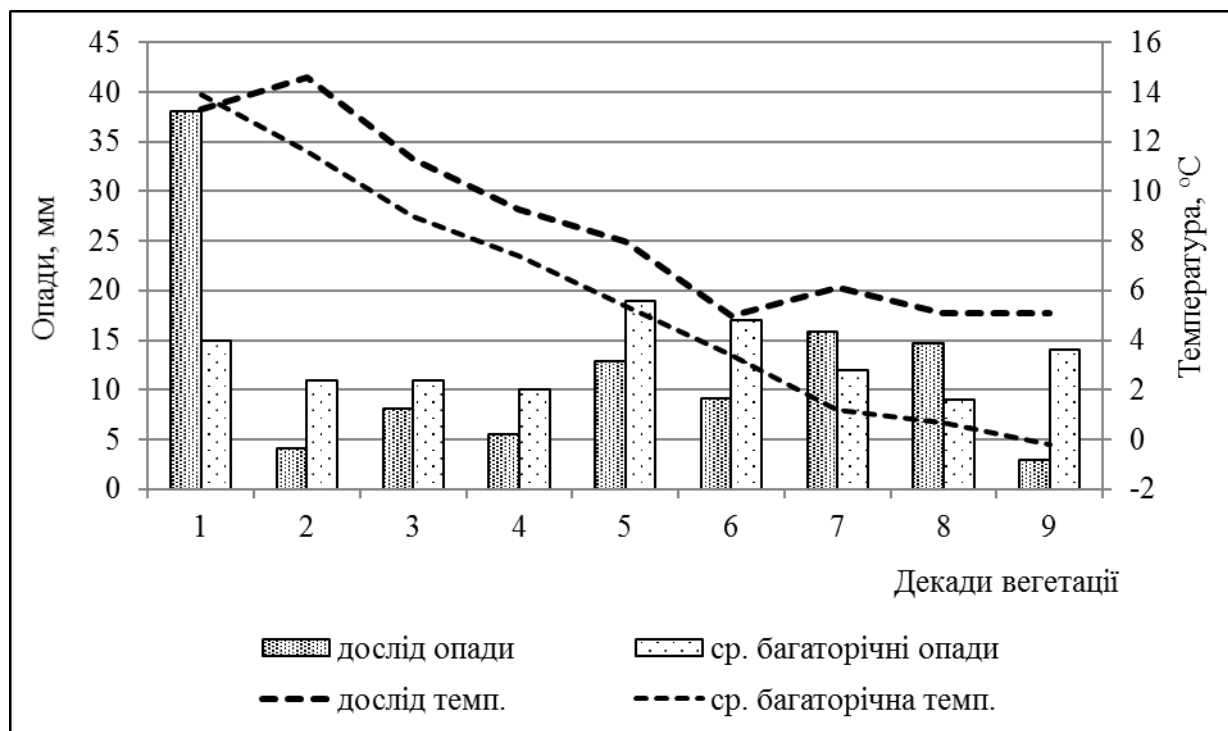
Рис. 1. Динаміка накопичення сирової біомаси органів рослин озимого жита (г) протягом осінньої вегетації 2017 р.

Джерело: авторські розрахунки

Визначення сирової біомаси окремих органів і всієї рослини озимого жита (рис. 1) проводилось кожної декади вегетації – від сходів до припинення вегетації. На момент сходів (14 жовтня) сира біомаса листя становила 4,3 г, а коренів – 1,7 г. Далі маса поступово почала зростати і на період появи третього

листка (26 жовтня) маса листя була 9,5 г, а коренів – 3,3 г. На початку кушіння біомаса листя склала 19,4 г, коренів 6,1 г і продовжувала зростати, на кінець фази вона дорівнювала 60,2 г та 17,5 г. відповідно. На момент припинення вегетації (23 грудня) сира біомаса листя та коренів становила 62,4 та 18,1 г відповідно.

На рис. 2 представлена динаміка декадних величин температури та опадів протягом періоду осінньої вегетації. Аналіз погодних умов вегетації озимого жита 2017 р. показав, що вони відрізнялись від середніх багаторічних їх значень.

Рис. 2. Порівняння середньодекадних температур повітря та декадних сум опадів протягом періоду сходи – припинення вегетації озимого жита у 2017 р. із середніми багаторічними

Джерело: авторські розрахунки

В першу декаду жовтня коли здійснювався посів (6.10.2017 р.) випала велика кількість опадів яка дорівнювала 38,1 мм, а температура становила 13,3 °C що створило сприятливі умови для проростання озимого жита, коли середньо багаторічні показники були 15 мм та 13,9 °C відповідно.

В цілому період від сходів до припинення вегетації супроводжувався достатньо вологою та теплою погодою. Кількість опадів за період спостереження коливалася від 38,1 мм в першу декаду до 2,9 мм в 9 декаду, а за

середньо багаторічними даними ці показники склали 19 мм та 9 мм. Температура протягом всього періоду була вищою норми і змінювалася в діапазоні від 5 °С до 14,6 °С (-0,2 °С – 13,2 °С – середні багаторічні дані).

Бібліографічний список

1. Рослинництво : підручник / О.І. Зінченко, В.Н. Салатенко, М.А. Білоножко; За ред. О.І. Зінченка. – К. : Аграрна освіта, 2001. – 591 с.

Патика Володимир Пилипович

д-р біол. наук, професор, академік НААНУ

Пасічник Лідія Анатоліївна

д-р біол. наук

Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України

м. Київ

ФІТОПАТОГЕННІ БАКТЕРІЇ У СИСТЕМІ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ВІДНОВЛЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Тривалий період бурхливого розвитку промисловості людство ігнорувало природні процеси, що склалися в біологічних угрупованнях. У результаті виникли небезпеки порушення продуктивності екологічних систем. Особливої уваги заслуговують негативні зміни у випадку інтенсивного сільського господарства [1]. Підраховано, що в сучасних умовах на планеті є приблизно 30000 видів бур'янів, 10000 видів шкідливих комах та інших членистоногих, 3000 видів нематод, 120000 видів грибів, понад 100 видів фітопатогенних бактерій і 600 видів фітопатогенних вірусів [4]. У багатьох країнах світу провідну роль у захисті рослин займають синтетичні пестициди завдяки своїй ефективності проти цільових об'єктів [4, 5]. Проте, широке і часто неконтрольоване використання, яке призводить до накопичення пестицидів та їх метаболітів у біоценозах і, як наслідок, до порушення ланцюгів живлення, пригнічення природних регуляторів чисельності шкідливих агентів та забруднення навколишнього середовища. Крім того, широке використання